

BRABANTS GOUD

DE GEELDERS • HET DOMMELDAL • DE BEERZE

Om het Natuurnetwerk Brabant te realiseren, verwerft ARK Rewilding Nederland gronden in Het Groene Woud. Dat doen we in het kader van het natuurrealisatieproject Brabants Goud in Het Groene Woud. Per 1 juni 2024 beschikten we over ruim 445 hectare grond. De ARK-methode: we verwerven gronden, zorgen voor de natuurinrichting en het tijdelijk beheer ervan. Een van onze meest recente Brabants Goud-aankopen is een perceel aan de Dommel, aan de Olandse kant tegenover Landgoed Den Hulst in Sint-Oedenrode.

Behaarde bijenwolves in Savendonk.
BERNADETTE ROESTENBURG

ZELDZAAM BIJZONDER

BEHAARDE BIJENWOLF

Op één van haar vele Savendonk-wandelrondjes trof Bernadette Roestenburg op 4 juni jl. exemplaren aan van de behaarde bijenwOLF. Ze zaten op de bloemen van een zevenblad, in de buurt van de ARK-percelen aan het Leemputtenpad (grens Liempde/Boxtel). De behaarde bijenwOLF wordt zelden gezien in Nederland. Dat ze zich wel hier in midden-Brabant ophouden, maakt ze echt een 'soort van Het Groene Woud'.

DAG VAN GROENE DOENERS

'125 HECTARE NATUUR ERBIJ!'

Op vrijdag 7 juni 2024 vierden we samen met Stichting Landschap Het Groene Woud de Dag van groene doeners. Aanleiding was de 125 hectare aan nieuwe, robuuste natuur die we in Het Groene Woud in de afgelopen vijf jaar hebben gerealiseerd. De dag vond plaats in De Meander in Sint-Michielsgestel.

“Dat is met recht een feestje waard”, vond Hagar Roijackers, gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant die erbij was. Samen met ARK-directeur Esther Blom en wethouder Sam Goossens (Sint-Michielsgestel) onthulde ze een kaart met de locaties van de 125 nieuwe natuurhectares. “Hiermee laten we zien dat Brabant, ondanks de nieuwe koers van ‘Den Haag’, standvastig is in het behalen van de natuurdoelen.” De komende jaren volgen onder regie van ARK nog eens honderden hectares. “Ik denk dat we hiermee goed laten zien dat vergezichten op papier geen oeverloze exercities hoeven zijn”, aldus programmaleider Ger van den Oetelaar. “Dankzij inspanningen van heel veel mensen, ook de onmisbare

Van links naar rechts ARK-directeur Esther Blom, gedeputeerde Hagar Roijackers, de Gestelse wethouder Sam Goossens en ARK-programmaleider Ger van den Oetelaar.

LARS SOERINK

vrijwilligers, hebben we hier voortvarend concrete resultaten kunnen boeken. Soms mogen we daarover best eens zeggen: ‘dat hebben we goed gedaan.’”

BRABANTSE VOORBEELDROL

ARK-directeur Esther Blom was het daar roerend mee eens. “Ik ben er trots op dat we hier letterlijk meters hebben gemaakt, dáár draait ‘wilde natuur om’, net zoals we haar nu de tijd geven om zich te ontwikkelen.” Volgens wethouder Goossens kan natuurontwikkeling niet zonder krachtenbundeling. “Hier waren het overheden, ARK, Stichting Landschap het Groene Woud en vele vrijwilligers die zich er hard voor maakten. Kijk alleen al naar ‘onze’ Beeksche Waterloop en je ziet waar dat toe kan leiden.” Gedeputeerde Roijackers benadrukte de voorbeeldrol die Brabant hiermee laat zien. “Er is geen enkele andere Nederlandse provincie waar deze resultaten worden geboekt. Ik denk dat we dat danken aan onze gezamenlijk volharding, liefde voor het gebied en de wil om kennis met elkaar te delen.”

Lees verder op pagina 3

Vervolg van pagina 2

GROENE DOENERS-LEZINGEN

Op de Dag van groene doeners kwamen bijna honderd natuurliefhebbers, beleidsmakers, bestuurders en andere belangstellenden af. Ze werden getraakteerd op een reeks boeiende lezingen die verrassende feiten aan het licht brachten. Wist je bijvoorbeeld dat:

- zomereiken, zoals in Velder, in hun eeuwenlange leven de ecologische motor zijn achter het bosleven? Zomereiken zorgen voor voedsel voor vogels en andere dieren, leveren een zeer voedselrijke bodem op en zijn een paradijs voor schimmels en insecten.

(Uit de lezing 'De levensloop van een zomereik' door Jeroen Helmer).

Lees verder op pagina 4

125 hectare erbij, van De Geelders tot Velder, van Spoordonk tot het Elderbroek.
 KAART: ARK REWILDING NEDERLAND

Vervolg van pagina 3

- kwetsbare soorten als de eendagsvlieg, beekrombout en zwavelhaft zich opvallend goed weten te handhaven in Het Groene Woud dankzij steeds meer schoon water en dood hout in beken, vennen en laagveenmoerassen?
 (Uit de lezing 'Ongewerveld waterleven' door Mark Scheepens).
- Het Groene Woud in Nederland met stip op 1 staat als het gaat om het aantal nesten van de zeldzame wespindief (een roofvogel)? Dat is te danken aan de leembodem en de aanwezigheid van veel wespennesten die zorgen voor genoeg voedsel.
 (Uit de lezing 'De wespindief' door Stef van Rijn).

- in de beemden van de Dommel héél vroeger gewoon leembossen groeiden? En de weidevogelsoorten die er nu leven destijds feitelijk bosvogels waren?
 (Uit de lezing 'De Dommel' door Ger van den Oetelaar).
- 125 hectare natuur erbij helpt om dorpen en kernen in Het Groene Woud hun eigen identiteit te geven waar inwoners trots op zijn?
 (Uit de lezing 'Deellandschappen in Het Groene Woud' door Jeroen Naaijens).

Lees verder op pagina 5

Struinen langs de Beeksche Waterloop tussen Gemonde en Sint-Michiëlgestel.

BERT VERVOORT

Vervolg van pagina 4

GROENE DOENERS STRUINEN LANGS BEEKSCHE WATERLOOP

Een deel van de gasten van de Dag van groene doeners deed op 7 juni om 09.00 uur mee aan een struintocht langs de [Beeksche](#)

[Waterloop](#) tussen Gemonde en Sint-Michiëlgestel. Onder leiding van gidsen Ger van den Oetelaar (ARK) en Sebastiaan Bakker (Natuurgroep Gestel) begaven ze zich in het gebied waar natuur- en beekherstel voor een rijke biodiversiteit zorgt. De wandeling eindigde bij De Meander. Na afloop van het dagprogramma liep de groep door hetzelfde gebied weer terug.

STERKE SAMENWERKING

LEADER-GEBIED HET GROENE WOUD

De Dag van groene doeners was een initiatief van ARK en Stichting Landschap Het Groene Woud. Dit ‘samen optrekken’ doen beide organisaties ook op andere vlakken als het om natuur en landschap gaat.

“Waar ARK zorgt voor karakteristieke leembossen en nieuwe natuur richten wij ons al jaren op het totale landschap en de mensen die er wonen”, legde Jeroen Naaijens uit. Hij is voorzitter van [Stichting Landschap Het Groene Woud](#). “We stimuleren de inwoners van dorpen en kernen om de eigen omgeving groen en gezond te maken, met behoud van de eigen identiteit, het vertrouwde landschap en het erfgoed. Die 125 hectare nieuwe natuur helpen daar gigantisch bij. Zo vullen we elkaar aan, maken elkaar sterker. Er zijn bijvoorbeeld al ‘zaadjes geplant’ om werk te maken van natuurinclusieve landbouw en landbouwinclusieve natuur in en om dorpen heen.” Sinds april 2024 doen zich nóg meer kansen voor om de landschappelijke identiteit van Het Groene Woud te

benadrukken. “Dit gebied is aangewezen als LEADER-gebied. Er liggen vele euro’s uit Europa klaar voor inwoners die met goede ideeën komen om hun woonomgeving krachtig en vitaal te houden.” Ga voor meer informatie naar [Het Groene Woud als LEADER-gebied](#).

DRUKTE IN DE GEELDERS

BEVER ÉN WESPENDIEF

Wildcamera's leveren regelmatig verrassingen op. Zo pikte de camera van Ludo van Mil en Mirjam Essenstam, eigenaren van een bos in De Geelders, beelden op van zowel een bever als een wespendif! De dieren leken zich prima op hun gemak te voelen in het bos dat Ludo en Mirjam via ARK kochten. Het

Op 7 juni filmde de wildcamera ook een wespendif-man. • COLLECTIE LUDO VAN MIL

ligt op Roois grondgebied en grenst aan de oorspronkelijke loop van de Beeksche Waterloop. De bever bracht het bos begin mei 2024 een bezoekje, de wespendif was op beelden van begin juni te zien.

Een bever in De Geelders, waargenomen via een wildcamera. • COLLECTIE LUDO VAN MIL

BIJZONDERE WAARNEMING

GROTE MODDERKUIPER

In een sloot vlakbij de Beeksche Waterloop trof Mark Scheepens (Waterschap De Dommel) onlangs een paar exemplaren aan van de grote modderkruiper. Dat is bijzonder, want van deze vissoort zijn officieel geen waarnemingen in het gebied bekend. Het betreft hier waarschijnlijk een relictpopulatie die onderzoekers over het hoofd hebben gezien.

De grote modderkruiper kwam een aantal decennia geleden nog ruimschoots voor in de waterlopen en kleine beken in Het Groene Woud. De soort kreeg zelfs een eigen streeknaam: melkoers. Veel kinderen brachten hun vrije schooldagen door met het vangen van deze vissen. Door vervuilingen (zoals

Eén van de grote modderkruipers (vrouwje) die op 6 mei 2024 werden gevangen.

MARK SCHEEPENS

riooloverstorten) verdween de grote modderkruiper uit de kern van Het Groene Woud. De verrassing was dan ook groot toen een aannemer bij het maaien van slootkanten de soort zag en Waterschap De Dommel hierop attendeerde. Deze doet nu verder onderzoek.

BESCHERMING

De vondst levert complimenten op voor de aannemer. Dankzij het personeel dat is opgeleid om soorten te herkennen en door te geven, kan de grote modderkruiper nu rekenen op beschermende maatregelen. Want we moeten zuinig zijn op deze relictpopulaties. Het zou mooi zijn als we de Beeksche Waterloop samen met Waterschap De Dommel kunnen inrichten als een doorstroommoeras waar de grote modderkruiper zich helemaal thuis voelt.

Mr. Roosje Voogt-Bosmans van Wedemeijer Marks notarissen N.V. (links) en Het Roois Landschap-voorzitter Mari Thijssen zetten de handtekening onder de transportakte.

Secretaris Henri van Weert, ook van Het Roois Landschap, kijkt toe.

GRONDOVERDRACHT

STICHTING HET ROOIS LANDSCHAP EIGENAAR VAN EVERSE ZOOM

De koop is rond: Stichting Het Roois Landschap is sinds 23 mei jl. eigenaar van de ARK-percelen aan de Everse Zoom in Sint-Oedenrode. Op die dag droegen we de 1,6 hectare aan grond notarieel over. Stichting Het Roois Landschap gaat er leembos van maken en wordt hierbij financieel gesteund door de gemeente Meierijstad en Landschapsfonds Het Groene Woud.

De percelen van de Everse Zoom vormen een groene oase die pal tegen de snelweg A50 aan ligt. De Dommel vormt de grens aan de zuidkant van de grond. Met een mooi fietspad in de buurt en het Rooise centrum (Eerschot) vlakbij, is het hier goed toeven. Dat vindt ook het publiek: via sociale media ontving Het Roois Landschap in korte tijd al veel positieve reacties. Bij ARK zijn we ook blij. Het is één van onze taken om, als trekker van de provinciale natuurontwikkeling in Het Groene Woud, andere partijen van dienst te zijn. Met deze grondoverdracht hebben we er alle vertrouwen in dat het ontwikkelen en versterken van de leembossen in deze regio in goede handen is.

Een boomkikker. • BERT VERVOORT

BOOMKIKKERS IN DE GEELDERS?

Na het ontstaan van grote populaties boomkikkers in De Mortelen en Heerenbeek (met dank aan Gerard Traa en RAVON) lijken deze piepkleine grasgroene kikkers nu ook De Scheeken te hebben gevonden. Grote kans dat ze zich vanaf hier gaan verspreiden naar De Geelders.

Boomkikkers waren nog niet zo lang geleden bijna uitgestorven. Dankzij natuurherstel en ecoducten gaat het nu gelukkig een stuk beter. Ook in Het Groene Woud bleken de natuurbruggen over de A2 en de spoorlijn hét ei van Columbus: de populatie wist zich daardoor naar De Scheeken te verspreiden. Hier monitoren Bert Vervoort en Jeanne Soetens nu hoe de boomkikker zich ontwikkelt. Zij concluderen dat het erg goed

gaat en dat de boomkikkers nu ook het Dommelgebied zijn ingetrokken. Vorig jaar zaten de boomkikkers al in Liempde aan de Broekdijk (aan de kant van de Scheeken) en dit jaar zijn ze gehoord aan de Liempdse Meulekensweg achter het agrarisch bedrijf van Wim Jennissen en aan de Herscheweg, voor de fietsbrug naar Olland. Ook in Sint-Oedenrode manifesteren de boomkikkers zich. Zoals aan de Hulst, in de laagte tegenover boomkweker Kuppens, en aan de Bobbenagelseweg. De meest opmerkelijke vondst waren de eerste boomkikkers die de Dommel overstaken. Zo zijn er drie roepende mannetjes aangetroffen aan het Wiroheesterspad (Olland) in een poel.

BINNEN HANDBEREIK

Op Kasteren en in De Geelders zijn ze dus nog net niet. Maar dat is een kwestie van tijd. Want de boomkikkers aan de Herscheweg bevinden zich dicht bij Kasteren en hoeven alleen de Dommel maar over te steken. We verwachten dat dit in 2025 zal gebeuren. Dan is De Geelders binnen handbereik.

De Liekendonk was natter dan nat.
TON POPELIER

BIJZONDERE BOMEN

WIJBOSCHBROEK/LIEKENDONK

Het Wijboschbroek en De Liekendonk blijken fotogeniek. Ton Popelier heeft er onlangs foto's gemaakt van de zogenoemde Ontario-populier (*Populus balsamifera*) die hier met zijn bijzondere wortelstructuur aan de Achterdijk groeit. In De Liekendonk maakte hij foto's die goed laten zien hoe nat het gebied is door de overvloedige regenval.

De wortelstructuur van deze Ontario-populier in het Wijboschbroek is goed zichtbaar.

TON POPELIER

OP DE FIETS

ECOLOGEN MAKEN KENNIS MET ARK EN HET GROENE WOOD

Op 25 mei jl. trokken vijftien landschapsecologen van excursieclub LEEK fietsend door Het Groene Woud. ARK'ers Imke Nabben en Janneke van Engelen leidden ze rond om ze het landschap te laten zien en ze te vertellen over ons project [Brabants Goud in Het Groene Woud](#).

Leden van LEEK bezoeken elk jaar een gebied in Nederland om de lokale natuur- en landschapsontwikkelingen te bestuderen. Dit jaar waren ze te gast in het stroomgebied van de Dommel. Omdat 'Brabants Goud' integraal herstel van het Dommeldal beoogt en focust op natuur, hydrologie, klimaatadaptatie én cultuurhistorie was dit een perfecte bestemming voor de

LEEK op excursie in onder meer Savendonk/De Geelders. • CLAIRE VOS

LEEK-excursie. Tijdens de fietstocht maakten de ecologen kennis met onze ARK-visie, het integrale karakter van het project en hoe we de verschillende facetten ervan in de praktijk brengen. Na afloop waren de deelnemers erg enthousiast over wat ze hadden gezien en gehoord.

DE GEELDERS EN KERKAKKERS

De fietstocht leidde de club onder meer langs Savendonk waar de resultaten van grondaankoop en natuurontwikkeling al goed zichtbaar zijn. Daarna fietste het gezelschap langs het [Jonge Rewilders](#)-project in De Geelders dat de ecologen waardevolle reacties ontlokte als 'wat goed dat jongeren op deze manier de kans krijgen zich in het vakgebied te bekwamen!' De route ging vervolgens verder door de leembossen, om daarna de flanken van het beekdal op te gaan en de Dommel over te steken, naar de ARK-percelen op de Kerkakkers.

FOTOGENIEKE NATUUR

Prijswinnend fotografe Judith van de Griendt uit Liempde weet telkens weer de meest prachtige foto's te maken op en om onze ARK-gronden in Het Groene Woud. We laten je daar graag van meegenieten!

De Dommel in De Maai bij Kasteren (Liempde). Het water stroomt hier tussen de gronden van Brabants Landschap door. Aan de bovenzijde het Jonkersbos. Dit oogt bijna als een biodivers tropisch bos, maar het is toch echt een 'gewoon' leembos. • JUDITH VAN DE GRIENDT

Rietkragen in Savendonk. Sinds het ARK-project hier is 'overgedragen' aan Moeder Natuur breidt het riet zich uit vanuit de dichtgemaakte sloten. De kleine karekieten profiteren daar volop van: sinds het natuurherstel laten deze rietzangers luid van zich horen met hun unieke, melodieuze roep. Dat is fantastisch, want hoewel ze niet in de categorie sleutel- of heel zeldzame soorten vallen, waren zelfs 'eenvoudige' soorten een paar jaar geleden nog kansloos in dit gebied. • JUDITH VAN DE GRIENDT

Michiel van Dorst uit Spoordonk zag onlangs een ooievaar op het ooievaarsnest bij de Spoordonkse watermolen. Of de ooievaar een blijvertje is en hier tot broeden komt, weten we nog niet. • FOTO: BERT VERVOORT

VRAGEN STAAT VRIJ!

Deze nieuwsbrief is een initiatief van het Geeldersberaad, het Dommelberaad en het Beerzeberaad. Heeft u vragen, opmerkingen of suggesties? Mail ze naar ARK-projectleider Ger van den Oetelaar: ger.vandenoetelaar@ark.eu. Inmiddels ontvangen meer dan 1.420 geïnteresseerden de nieuwsbrief direct in hun mailbox en wordt hij in vele netwerken verspreid. Heeft u deze nieuwsbrief via-via ontvangen en wilt u deze voortaan rechtstreeks van ARK toegestuurd krijgen? Stuur dan een e-mail naar info@ark.eu onder vermelding van 'Aanmelden nieuwsbrief Brabants Goud'. Wilt u zich afmelden? Dat kan eveneens via info@ark.eu onder vermelding van 'Afmelden nieuwsbrief Brabants Goud'.

GEELDERSBERAAD: Provincie Noord-Brabant, Groen Ontwikkefonds Brabant, gemeenten Sint-Michielsgestel, Boxtel, Meierijstad, Waterschap De Dommel, ZLTO, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Bosgroep-Zuid, Marggraff Stichting, Harry Suilen Advies en ARK Rewilding Nederland.

DOMMELBERAAD: Provincie Noord-Brabant, gemeenten Sint-Michielsgestel, Boxtel, Meierijstad, Son en Breugel, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Harry Suilen Advies, Rentmeesters Meijs en Van Soest en ARK Rewilding Nederland.

BEERZEBERAAD: Natuurmonumenten, Provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap, Waterschap De Dommel, gemeente Oirschot, Meijs Rentmeesterskantoor en ARK Rewilding Nederland.